

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrske dežele za vse leto 26 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za eden mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za eden mesec 2 K. Kdor hodi sam ponj, velja za celo leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za eden mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Na naročbo brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne osira. — Za ostanila plačuje se od peterskopne peti-vrste po 12 h, če se ostanilo enkrat tiska, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolé frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12. — Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, ostanila t. j. administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je na Vegove ulice št. 2, vhod v upravnništvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Protekcije“ slovenskih sodnikov.

Nemci na Štajerskem in posebno nemški časopisi hlinijo veliko »ogorčenje« zaradi zadnjih imenovanj v nadsodnem okolišču graškem in osobito zaradi tega, ker sta bila dva polhevnica Slovenca, ki še nista nobenega Nemca ugriznila, gg. Golia in dr. Vovšek imenovana za višja sodna svetnika na sedanjih službenih mestih v Novem mestu, oziroma Mariboru. Ogorčeni Nemci trdijo, da so se pri tem imenovanju protežirali Slovenci in prezrli starejši in zaslužni nemški sodniki.

Ne čudimo se, ako listi pitajo s takimi bajkami svoje nevedne čitatelje, kateri nimajo prilike, ali se jim ne ljubi prepričati se o resnici tega, kar čitajo v svojih organih, ter tako skušajo netiti »ogorčenje«. Čudimo se pa, da so se šli poslanci, kateri hočejo veljati za resne, zaradi teh imenovanj pritoževati k ministrskemu predsedniku, preden stvar preuče. Pogled v »konkretni status sodnega in državnopravdniskega oboja« oko liša višjega deželnega sodišča Gradca, bi jih takoj lahko prepričal, kako neutemeljene so njihove trditve in kako dobro se godi nemškim in ponemčenim sodnikom.

Koncem aprila t. l. je bilo imenovanih pet nadsodnikov, in državni pravdnik dr. Nemanič premeščen iz 7. v 6. razred. Po statusu sodnih svetnikov, katerih je 140, so imenovani po starosti uvrščeni tako: 4. Golia, 15. dr. Vovšek, 23. Wimmer, 30. Beran, 35. Ekl. Preskočili so: Golia 3, Vovšek 18, Wimmer 20, Beran 26 in Ekl 30 v činu starejših kolegov. Dr. Nemanič pa ima celo nad 40 prednikov. Zoper imenovanje poslednjih dveh najmlajših se Nemci ne pritožujejo. Iz tega moramo sklepati, da sta pridna Nemca. Izmed imenovanih sta tedaj samo dva, katera smemo šteti med Slovence, ki sta pa po činovnem razredu najstarejša in ki se tudi po svojih zmoglostih in svoji posebni marljivosti lahko merita z drugimi mlajšimi in sočasno imenovani kolegi. Najmlajša dva morata posebno ugajati grofu Gleispachu, ker prideta k nadsodišču, drugi trije ostanejo na svojih mestih pri sodnih dvorih v Novem mestu, Mariboru, oziroma v Gradcu. Napadani Golia, kateremu se je do sedaj gotovo krivica godila, je preskočil samo tri starejše tovariše, Nemce, kateri že služijo nad ali že blizu 40 let in menda zaman čakajo na avancement. Ako so pa v resnici zmogni, in zaslužni sodniki ter se jim kaka krivica godi, nista tega kriva gg. Golia in Vovšek, ampak mnogi nemški tovariši, kateri so jih letos in prejšnjega leta preskočili. Tudi odlično kvalifikovani dr. Vovšek ni nikogar preskočil pri sodnih dvorih, kjer je znanje slovenskega jezika potrebno. Kje je protekcija, kaže tudi dejstvo, da se je pri dež. sodišču v Gradcu že leta 1899. sistemizovalo 6 novih nadsodniških mest in pozneje še eno, da je bilo pri tem sodišču še meseca januarja 1900 imenovanih 6 nemških nadsodnikov, dočim sta morala čakati Maribor in Novo mesto več nego tri leta. V Gradcu je sedaj pri nadsod-

dišču 14 in pri deželnem sodišču 7 nadsodnikov. Tudi okrožno sodišče Ljubljane, katero gotovo ni preobloženo, je dobilo že pred dvema letoma svojega podpredsednika. Tudi Celju se lahko ustreže brez obtežitve državnih financ, ako se opusti v Gradcu eno nepotrebno mesto nadsodnika ter se ustanovi v Celju. Graški gospodje juristi imajo menda vso pamet v nagemu ali pa mislijo, da sodnika šele v šestem činovnem razredu pamet sreča, ker imajo tako strogo stražo pred durmi tega razreda. V sedmi razred še puste Slovence, ker nimajo dovolj svojih ljudi. Kadar se pa posreči Slovence, ki se navadno rabi za to, da vleče, prestopiti dobro zastraženi prag šestega razreda ali celo višje, nastane v nemškonacionalnem taboru vik in krik, ker mislijo Nemci, da se v takih slučajih moti nemška posest. Sodnik, ki se ne upira slovenskemu uradovanju, je na Štajerskem že panslavist ali pa vsaj »nenražiran Slovenec«, ako se še tako strogo ogiblje ne samo političnih bojov in shodov, ampak tudi narodnih veselice in narodne družbe. Dovolj je, ako le prilično prijazno občuje tudi z narodnjaki in ne trobi v nemško-nacionalni rog. Takozvani slovenski senat pri nadsodišču, kjer pa, kolikor nam je znano, ni slovensko narodno mislečega člana, nazivljajo žaljivo »windischer Senat«, okrožno sodišče v Novem mestu »Russischer Gerichtshof!« Iz tega se lahko sklepa, kako objektivno se kvalifikujejo slovenski sodniki v Gradcu in kako težavno stališče imajo navzgor. Protekcija slovenskih sodnikov je gola fantazija prenapetih Nemcev.

Kje je velika Nemčija?

Pod tem naslovom je izšla ravno kar v Berlinu brošura, ki odkriva cilje vsenemške agitacije. Te niso morda sanje posameznika, temuč v brošuri se priznava, da so za dosego vsenemških ciljev na delu obsežne organizacije z velikimi denarnimi sredstvi.

Avtor dokazuje, da vsenemške agitacije ne izvirajo iz idealnih političnih aspiracij, temuč jih narekuje praktična potreba. Na Nemškem je nadprodukcija prebivalstva. Vsako leto se rodi do 800.000 duš, za katere ni doma prostora. V srednjem veku se je nemška nadprodukcija širila od zapada na izhod, kar so po sebnosti pospeševali nemški viteški redi predvsem takozvani »križarji«. Za njihovih časov se je nemštvo razprostrlo na severu do Novgoroda, na jugu do Karpatov. In ako bi ne bili v poznejši dobi se začeli Nemci izseljevati v Ameriko, Afriko, Avstralijo itd., temuč bi bili sledili Nemcem od narave in zgodovine že predpisani smeri, ne bilo bi danes češkega, poljskega in madjarskega vprašanja, t. j. ti narod, bi bili ali izginili, ali pa bili v taki manjšini, da bi jim nemška večina ne pustila, se niti ganiti. Še je čas, pravi brošura, da se zajezi zapadno slovansko gibanje; v ta namen morajo Nemci trgati Rusom pokrajine ob Vzhodnem in Črnem morju, notranjost Rusije nima za Nemce vrednosti. Zato pa je v rodovitnih in neobljudenih ravninah južne Rusije še

prostora za milijone nemških kmetovalcev, industrijcev in trgovcev.

Pri tem je vsenemškim ciljem najbolj na poti francosko-ruska zveza. Avstrija ne more niti v najhujšem slučaju priti v poštev kot nasprotnica Nemčiji; kajti v Avstriji je vsenemško gibanje že doseglo tako velike obsege, da bi imela vlada dovolj s solidarnimi Nemci opraviti.

O avstrijskem vprašanju govori brošura tako, kakor da ga bi bili edino le Nemci poklicani rešiti. »Ako ostaneta Rusija in Francija mirni, nas ne bo nihče motil, rešiti to vprašanje popolnoma v našem smislu. V ta namen je že sedaj potrebno, da poseže Nemčija diplomatsko vmes. Ako se čutimo poklicane, da varujemo svoje rojake v Venezueli, Kini itd., ne smemo tudi pustiti, da 10 milijonov avstrijskih Nemcev zatirajo manjvredni narodi. Notranji prepri v Nemčiji se ne bodo prej poglobili, dokler se ne bo nemški narod združil v Vsenemčiji s svojimi cilji«. Brošura zaključuje: »Pripravljeni biti je vse!« je rekel veliki vojskovođa Moltke. V Avstriji pač ne poznajo tega izreka!

Dogodki v Macedoniji.

V Sofijo je dospela vest, da je Kavala blokirana ter je napočil v vzhodni Macedoniji splošni punt. Turška vlada si prizadeva pregovoriti velesile, ki imajo še svoje vojne ladje v Solunju, da jih odpokličejo. Dne 13. t. m. so odkorakale turške čete od dveh strani proti Ipeku. V oči gled turškemu vojaštvu so se seveda Albanci takoj odpovedali opoziciji proti reformam, to pa le tako dolgo, da turško vojaštvo odide, potem pa se bo začelo novo klanje kristjanov. Albanci v Djakovi so sprejeli turško vojaštvo, ki je prišlo tja pod vodstvom Rušdi paše, s streljanjem. Turki so odgovorili s puškami, a Albanci so po kratki bitki izjavili, da se podvržejo reformam ter so ponudili paši denarja, kar seveda pri Turkih odločuje. — General Garibaldi je ponudil Albancem pomoč s svojimi prostovoljci le za slučaj, da bi bilo treba Avstrije zavrniti, bodisi, da bi Avstrija hotela nastopiti proti Solunju ali Novemu bazarju. Proti Turkom pa se Garibaldi noče vojskovati. — Turška vlada še vedno igra dvojno igro. Enkrat razglasa, da kristjani preganjajo Turke, zopet pa naroča valijem, naj vstavijo uničevanje kristijanov. — Splošno začudenje je obudilo, da je poslala Nemčija svojega poslanika v Carigradu, barona Marschalla, v teh kritičnih časih na trimesečni dopust, dasi se o njegovi bolezni ničesar ne ve. — V Sofiji so imeli zadnje dni srednje- in visokošolski profesorji protestni shod proti preganjanju in zapiranju bolgarskih učiteljev v Macedoniji. Sklenilo se je, prirejati v ta namen protestne shode po celi deželi; nadalje se je izvolil odbor, ki se bo obrnil na uredništva večjih evropskih listov ter na professorske in učiteljske zbornice, naj storijo kaj v obrambo macedonskih učiteljev in profesorjev. Evropske vlade so naprosile, naj pošljejo svoje diplomatske zastopnike k obravnavam zoper politične »zločince« v Solun in Carigrad. Shod je končno izrekel

obžalovanje, da evropska javnost pač obsoja dinamične napade v Solunju, ne ve pa ničesar poročati o grozovitostih turških vojakov, o razdiranju in pustošenju celih vasi itd. Dne 30. m. m. na primer je udril oddelek turških vojakov v bolgarske cerkev sv. Dimitra v Solunju. Vojaki so ubili pred altarjem dva duhovnika, poropali vso zlatnino in srebrnino, zdrobili vse cerkvene priprave in svetnike ter zažgali knjige in oblačila. A o vsem tem ni židovsko časopisje poročalo niti besede.

Politične vesti.

— Državni zbor bo imel tudi ta teden dve seji, jutri in v petek. V jutranji seji se bo najbrže le razpravljalo o zakonskem načrtu glede nedeljskega počitka. V petkovi seji pride na vrsto Biankinijev nujni predlog o dogodkih na Hrvaškem.

— Dunajski župan dr. Lueger proti Madjarom. »Politische Wochenschrift« je prinesla razgovor nekega dopisnika z dr. Luegerjem, proti kateremu je Lueger ostro sramotil Madjare, imenoval neodvisno stranko z »brutale Skandalmacher« ter izjavil, da je velik politični nasprotnik Ogrske. Madjari da uganjajo barbarsko narodnostno politiko. Ogrska je propadajoča država. On (Lueger) se bo vedno bojeval proti Ogrski.

— Nadškof dr. Kohn se spreobrača. Začel se je pogajati s češkimi radikali, jim obljubil iti pri vsaki priliki na roko, ako prenehajo s protestnimi izjavami proti njemu, ako mu preskrbe zaupnico mestnega zastopa v Preravi in na shodu čeških mest, ki se naj v ta namen kmalu skliče. Take izjave se morajo poslati nunciaturom na Dunaj in papežu v Rim. Nadškof se potemtakem vendar boji za svoje mastne dohodke.

— Nemški ljudski svet za Češko se je ustanovil v soboto. Krščanske socialiste so izključili, češ, da krščanski socialci niso nemška stranka, temuč je njihova narodnost le vaba za reakcijske cilje.

— Vrešenski odbor, ki je posredoval z denarjem pri znani šolski aferi, se je razpusil. Odbor je poslal svoje premoženje 200.000 mark v Krakov, kjer se je ustanovil nov odbor.

— O odstopu bolgarskega ministrstva se poroča sledeče: Pri godovanju prestolonaslednika dne 15. t. m. se je vedel knez ostentativno proti vsem ministrom prezirljivo. Le par besed je spregovoril z Danevom. Ko so po obredu prišli ministri v knežev dvorec, da oddajo svoje čestitke, je rekel knez razburljivo Danevu, kazoč na ministra Radeva: »Kako ste mogli človeku, ki vas je inzultriral, dovoliti vstop v mojo hišo? Ven z njim?« Vsi tedaj bili Danev prisiljen podati ostavko. Radev se je zadnji čas vedel napram knezu arogantno in izzivajoče. Z dogodki v Macedoniji nima tedaj demisijski ničesar skupnega.

Dopisi.

Iz Višnjegore. »Učiteljsko društvo litijskega okraja je imelo dne 14. t. m. zborovanje v Višnji gori. Izvolil se je z vslikom zopet sledeči odbor: Josip Zajec, nadučitelj, (predsednik), Bernard Andoljšek, nadučitelj,

(tajnik), Mihael Poklukar, učitelj, Janko Skerbinec, nadučitelj, Ivana Dolinar, učiteljica, (odborniki), Josipina Schott, učiteljica, (blagajničarica) in Mihael Debelak, nadučitelj, (pevovodja.) Veselo znamenje za naše društvo je to, da je razvilo v tekočem letu za razmere zelo živahno delovanje. Ze pri običnem zboru se je povdarjalo, da treba med učiteljstvom tega okraja delati na to, da se večkrat shajamo in gojimo kolegaliteto. Da se pa združuje, »utile cum dulci«, sklenilo se je prirejati hospitacije, ki so bile vselej tako mnogobrojno obiskovane, da se mora vsak, kdor le približno pozna naše razmere, čuditi požrtvovalnosti učiteljstva tega okraja. Društvo je zborovalo štirikrat in sicer: 9. junija v Šmartnem, 3. julija v Višnji gori, 9. oktobra v Litiji in 13. novembra 1902 v Zagorju ob Savi. Omeniti je še, da je bila z današnjim zborovanjem v Višnji gori zopet združena hospitacija. Učiteljstvo je jasno pokazalo, da je idealno, in to v najlepšem pomenu besede, da je požrtvovalno, ki težko prisluzene vinarje žrtvuje v dosego idealnih svojih smotrov, da je ponosno na svoj stan in to ne glede na prežalostne razmere, v katere je ukovano in v katerih bije boj za svoj obstanek.

Iz Sela. Občni zbor kmetijske podružnice v Seli za selsko dolino. Predavanje gospoda ravnatelja Pirca. Dne 26. aprila vršil se je občni zbor zgoraj imenovane kmetijske podružnice. Ustanovila se je ista leta 1900 v aprilu. Pristopilo je k podružnici 50 članov. Kako potrebna je bila ta podružnica, nam priča nastopni podatek, kateri tudi kaže, da se je delalo pri društvu v korist udov. Občne zbornice je imelo do sedaj tri. Na vseh se je razpravljalo živahno o marsikakih potrebah pri kmetijstvu. Predavanja so bila tri, katera je imel gosp. ravnatelj Pirc. Podružnica je kupila dva čistilna stroja, naročila semena, gnojila in krmila za živino. Takoj prvo leto je očistil podružnični stroj 900 metnikov žita. Naslednja leta pa še več. Napravila se je podružnična drevsnica, v kateri se vzgojujejo drevesca za ude. Tekom triletnega obstanka je izdala podružnica za razna semena, gnojila, stroje in za drevsnico

leta 1900	2035 K 48 h
„ 1901 do 4./1. 1902	4500 „ 62 „
„ 1902 do 24./4. 1903	4984 „ 15 „
Skupaj 11230 K 25 h.	

Denarnega prometa je 22.460 kron 50 hel.

Številke pričajo, kako je podružnica delala.

Tudi je posredovala podružnica med izdelovalci zeljarskih sodov in med trgovci z zeljem. Za vse svoje uspešno delovanje se ima podružnica pa zahvaliti marljivemu odboru, posebno njega predsedniku g. Hajnriharju in odbornikom gg. Tavčarju in Šliberju. Ker nimajo za svoje neutrudno delovanje drugega plačila, zato jim bodi prelepa zahvala vseh udov. Letošnjega občnega zboru se je vdeležilo do dve tretjini udov, katerih šteje podružnica 98. Pri volitvi so bili izvoljeni vsi dosedanji in en novi odbornik. Ravnotako je bil z vslikom zopet voljen za predsednika gosp. Hajnrihar. Občni zbor je sklenil, nakupiti nekaj travniških bran, stroj za slano rezati in povečati drevsnico. Mnogo sta pripomogla h dobremu delovanju podružnice slav.

deželni odbor kranjski in slavna kranjska hranilnica, katera sta podarila znatno denarno podporo. Hvala jima za to!

Pred občinim zborom tega dne predaval je gospod ravnatelj Pirc. To je že njegovo tretje predavanje v naši podružnici. To pot je predavanje o praščereji podal poslušalcem. Zbralo se jih je nad 120. V temeljitem in razumljivem govoru je našteval napake pri praščereji in dajal nauke, kako naj se jih umno izreže, krmi in pita. Tudi trgovino s praščici, kakor o živini sploh je gospod govornik razložil. Za ta lepi njegov govor so mu poslušalci izrekli glasno pohvalo. Bodi tedaj gospodu ravnatelju Pircu zato izrečena iskrena zahvala in priporočilo, da nas kmalu zopet pride poučevati o katerikoli stroki.

Za slovensko vseučilišče v Ljubljani.

(Konec.)

Na dlani leži, da je izmej nedostatkov na dunajski univerzi iz ravnokar navedenega razloga za nas slovenske dijak najnadležnejši: **prenapolnenje**. Ker moramo sinovi raznih narodov z vseh delov naše države prihajati semkaj, zato imamo škodo mi sami, pa tudi nemški kolegi, saj smo drug drugemu na poti. K temu prihaja še drugo zlo, na katerem trpimo posebno Slovani, ki se da trajno odpraviti le, če se ustanovi slovensko vseučilišče v Ljubljani, to je naše žalostno gmo tno stanje. Vendar pustimo to za danes. Danes hočemo deducirati le iz prejšnjega: iz prenapolnitve sledi namreč potreba razbremenitve dunajske univerze na korist provincijalnim univerzam, slovenski v Ljubljani in češki v Brnu.

Akademski senat dunajski je prosil vlado in posl. Noske je v tem smislu stavil predlog v parlamentu, naj se dovolijo velike svote, ki bodo za spopolnitev dunajske univerze zadoščale. Mi nimamo nič zoper to, da se dunajska univerza dobro opremi, a mnenja smo, da Dunaj nama pravice absorbira skoraj vsega visokošolskega prelinarja v državnem proračunu. Če se pa hoče urediti dunajska univerza modernim potrebam primerno in tako, da bo zadoščala vsem slušateljem, se bo moralo naložiti svote. Tedaj pa je že bolj praktično, in mi to zahtevamo da se jih naloži tam, kjer jih na rodi zahtevajo, da se torej mestu razširjenja dunajskega vseučilišča ustanove nova vseučilišča v Ljubljani in v Brnu.

To pa tem bolj, ker je dognano, posebno odkar vlada moderna struja, ki pričakuje vspešen poduk le tam, kjer dijak in profesor intenzivno občujeta in je v institutih naravnost princip: Čim manj, tem bolje! — da ideal univerze ni ona, ki šteje slušateljev na tisoče, ampak zadoščajo svojemu namenu prav izborna univerze z manj kot tisoč in celo kot pol tisoč slušalji. Vse to govori za decentralizacijo univerzitetnega poduka z Dunaja proč, za ustanovitev novih kulturnih centrov: za slovensko vseučilišče v Ljubljani in za češko v Brnu.

Če se razbremenijo dunajsko vseučilišče, bo s tem ustrjeno i nemškim kolegom, ki so nanjo navezani, katerim bo potem popolnoma zadoščala. — Univerze pa bodo tekmovalne med sabo v znanstvu, in kulturno tekmovanje še ni nikdar škodovalo! Našim krajem bo vir novega kulturnega procvita, tem bolj, ker so v zadnjem času univerze začele dobro umevati svoj poklic: ne le znanost dalje razvijati in jo podeljevati gotovim izvoljencem, ampak jo razširjati drugam in jo popularizovati (university extension). Vse to nam morda nasprotniki deloma pri znajo. Pa porečijo: kako morete zahtevati Slovenci, ki ste pasivni, da se za vas porabi lahko denarja. Ne glede na to, da bi bilo dobro enkrat preiskati, ali res oni denar, ki baje preveč hodi v naše kraje iz državnih blagajn, res pride na dobro Slovence, in ali ga ne izčrpavajo čisto drugi, Slovencem tuji oziroma — kaže tako govoričenju popolno neumevanje državnega poklica, ki je: vsem narodom nuditi sredstev za kulturni in materijalni napredek. Če se Nemci bahajo z davki, zdi se mi to slično, kot če trdijo premožni sloji, da delavec ne plača vinarja davka. Nič manj smešno kot oni ugovor se mi ne zdi vprašanje: če smo državci, posebno Nemcem, le v škodo, zakaj nam pa ne dajo tolike samouprave, da bi si gospodarili sami? Na Hrvaškem je slično. Madjari vedno govore, da jim je Hrvatska le na škodo, zdaj pa, ko

zahtevajo Hrvati z vso enerģijo finančno samostojnost, pa je ves Izrael v plamenu. Mi pa vemo, da za našo vlado tudi sam na sebi nemoralni princip, da dobivaj kulturo, kdor plača, ni merodajen, marveč narodno politično preprčanje vodilnih grogov, ki se boje visokega kulturnega napredka Slovanov!

Zopet bodo prišli ti ali oni gospodje z nazori, češ vseučiliško vprašanje je javno vprašanje, dijaštvo nima tu besede. Mi pa si ne pustimo jemati pravice, govoriti v tem za nas same prevažnem vprašanju. Sicer pa i jaz priznavam, da dijak nastopaj v javnosti le tam, kjer so razmere ne zdrave. V Nemčiji, na Francoskem in drugod, kjer so razmere normalne, ne čujemo nič o dijaštvu. Pri nas pa in v vsej južni Evropi je dijaštvo v večni fluktuaciji. To pa ne govori zoper dijaštvo, ampak je dalekovidnem državniku znak, da je v državi nekaj gnjilega, da vodilni krogi niso znali zadovoljiti instruktivnim potrebam ljudske duše in potrebam narodov. Nekaj sličnega je z našim današnjim nastopom. Klica po slovenski univerzi v Ljubljani in češkem v Brnu ne more nihče razlagati kot mladostno prenapljenost. V nas danes ni slabih strastij, ampak za vseučilišče se je v nas oživila ona »leidenschaft. Beharrlichkeit« brezstrastna vstrajnost, ki mora po mnenju našega državnega šefa vesti do cilja. Naš klic naj ne razlaga le naše lastne nezadovoljnosti, ampak tudi nezadovoljnost v našem narodu, v katerem je ideja že čisto ukoreninjena. Ta nezadovoljnost bo bolj in bolj rastla. In naj je naš narod tudi pohleven, če se ga preveč pritiska, pokaže tudi hudo odporno silo. In, slavna gospoda, da pokažem, kam privede vstrajno tirana politika, ki konsekvntno hoče narodu vzeti vero v samega sebe, ki ignorira njega najopravičenejšo želje, zato imamo drastičen primer med našimi najbližjimi brati. Oni so i naši vladi v svarilo. Zato ji danes zopet kličemo: Le naglo ven s slovensko univerzo v Ljubljani. (Dolgotržno odobranje.)

Kot drugi govornik govori phil. Grafenauer približno tako-le: Slovenci smo pohleven narod in priti mora važna zadeva, da se vzbudimo k odločnosti. Taka za nas življenska zadeva je slovensko vseučilišče. Zanj se je vzdignil ves narod. Naveličal se je nemškim mestom pošiljati vsako leto tribut blizu pol milijona kron, ki ga nasprotniki zopet porabljaajo proti nam. Po celem narodu odmeva klic po vseučilišču: Kranjski deželni zbor in občina ljubljanska sta dvignila svoj glas, za njima 242 kranjskih, 20 koroških, 170 štajerskih in 56 primorskih občin, skupaj 488!

Tudi slovenska delegacija je na stopila za vseučilišče; večina je sicer pravico preglasila, moralno smo mi izšli iz boja kot zmagali. Ob tej priliki apeluje zbrano dijaštvo na jugoslovanske poslance, naj nikar ne izpuste izpred oči vseučiliškega vprašanja, da naj ne odnehajo do zmag. Upamo, da bodo enako storili tudi vsi poslanci slovenski. In ko bomo imeli v Ljubljani svojo »almo maters«, ne bomo več govorili o časih, ki se bodo o zjasnili, ampak Slovenci bomo zares trdnj predstraša Slovanstva in bomo lahko zaklicali narodnim nasprotnikom: Grom in peklo, prazne vaše proti nam so steke.

Tretji je govoril cand. phil. Fran Kobal:

Vprašanje o ustanovitvi slovenskega vseučilišča pojavlja se paralelno z vprašanjem italijanskega vseučilišča že iz 9 desetletja prošlega stoletja. Med tem pa, ko se bliža italijansko univerzitetno vprašanje čim dalje bolj ureditvenju, ne moremo istega trditi o slovenski univerzi. Vzlic vsem dokazom upravičenosti naše zahteve, vzlic vsem občinam in deželnozborskim sklepom in peticijam nima vlada za nas druzega, ko stilistično dovršenih in lepo ofrazanih obetanj, da včasih celo tega ne. In slovenski narod naj v svetopisemski skromnosti križa roke, ponižno vesel, da sme biti ubog na duhu, da se sme kakor Lazar hraniti z odpadki obilo obložene mize slavnega »Kulture« in »Herrenvolka«. Tudi rob ima srce, tudi rob je član človeške družbe, in država, ki se hoče nazvati pravno državo, mora dati vsakomur, kar je njegovega, sicer mielim, da stavi sama v nevarnost vsakršno obveznost.

In zadnji dnevi so nam zopet prinesli nekaj novega, nekaj, kar nas ne more pustiti mirne, kar nas sili, da se pokažemo v vsi odločnosti. Med tem namreč, ko nimamo razum označenih obetanj ničesar, iz česar bi mogli sklepati, da ima vlada resno voljo. Ugoditi našim toli podprtim težnjam, obogatiti so naši italijanski sopetenti z obljubo ustanovitve italijanske pravne akademije. V sinočnih večernih listih smo čitali reskript ekselence gosp. na-

učnega ministra na senat univerze v Inomostu, v katerem nasnanja, da se v momentu uvažuje vprašanje, je-li bi ne kazalo, rediti nemštvo inomeške univerze in vprašanja laške univerze s tem, da se ustanovi samostojna italijanska pravna akademija, in sicer izven Inomosta.

Gospoda! Ni to dejstvo samo na sebi, ki nas vznemirja. — — — Jasnó nam je, da je ta pravna akademija le prvi korak do ustanovitve popolne italijanske univerze. Tudi to dejstvo samo nas ne spravlja ob dušni mir, kajti stališče, katero zavzemamo mi, ni stališče nevoščljivosti, šovinističnega veselja nad tem, ako se more preprečiti komurkoli, da doseže svoje dobro! Nasprotno stojimo na že večkrat označenem stališču: Vsakemu svoje, vsem dobro, vsem enakopravnost!

Toda, med tem, ko vlada v lepi obliki obeta našim univerzitetnim sopetentom ureditvenje njegovih želj, nima za nas ni drobtinice, — in dejali smo: obe univerzitetni vprašanji sta tekli dosedaj voporedno. Da, še ved! Italijanska predavanja, oziroma italijanska pravna fakulteta preloži se naj — tako gre glas po deželi — v Gorico ali Trst, torej na slovenski teritorij, žrtvuje naj se slovenski narod pangermanskem šovinizmu.

Jasno nam je, kakoga kulturnega in političnega pomena je univerza sploh, jasno, kakoga nacionalnega pomena je nacionalna univerza posebej! In ona italijanska univerza je nacionalna v osnovi, in taka na oijonalna »Zwingburge« naj bi se ustanovila na slovenskem ozemlju. Trst in Gorica pa so in bodo — upajmo — ostala slovenska tla. In v vsi svoji skromnosti si usojamo opozarjati visoko vlado pravne naše države na to, da bo ves slovenski narod občutil, da je ustanovitev italijanske pravne akademije na slovenskih tleh nasilstvo, atentat na njegovo narodno samostojnost in njegov narodni razvoj, da je italijanska akademija na slovenskem teritoriju njegov »Zwingurí«, katerega mu je zgradila pravna država v njegovih posesti in nikdar mu ne bo palo iz uma, da ima tudi v pravni državi sredstev zoper nasilstvo, in naj si bo samopomoč!

V vsi svoji slovenski skromnosti protestujemo proti tomu, da bi pravna država zahtevala — štiteča nemški element v Tirolski — od našega naroda zopetno žrtve. Slovenski narod se je žrtvoval rad že tolikrat za svojo širšo domovino, da se ne more več brez nevarnosti za svoj obstoj doprinesti še to žrtve. Zato pa se odločno zavarujemo proti omenjenim atentatom visoke vlade,

Mislím, da se mi ni treba vtpeljati v podrobnosti svojih trditvev, tem manj, ker ne pomeni ustanovitev italijanske univerze — saj menda smemo govoriti že o tem štadiju — na slovenskih tleh le nevarnosti za slovensko narodnost, ampak tudi za slovensko univerzo v Ljubljani. Da pa mi zahtevamo univerzo v Ljubljani in zakaj, o tem smo čuli že toliko razlogov, da ne maram zgubljati besed.

Ako se pa ustanovi italijanska univerza, tedaj vlada ne bo hotela imeti sredstev za ustanovitev slovenskega vseučilišča, in če se ustanovi italijanska univerza na slovenskem teritoriju, ne bo hotela uvideti opravičenosti zahteve po vseučilišču v Ljubljani, kulturnem in političnem središču Slovenije. In zato naša bojazen, naš nemir! Govorilo se je nekđaj, da se italijanska predavanja priklonijo slovenski univerzi. Ne bomo iskali izhoda iz teh komplikacij, to je naloga narodnih zastopnikov in vladnega aparata, kar pa moramo storiti in tudi storimo z vso odločnostjo, je to, da protestujemo proti temu, da vlada pušča v nemar naše zakonite zahteve, da hoče zahtevati od našega naroda nove žrtve! Ven z ljubljansko univerzo!

Gospoda, čuli smo od predgovornikov utemeljenje zahteve po slovenski univerzi, čuli o nedostatkih centralističnega sistema, čuli ono o nakani visoke vlade. Preostaja nam le še, da formuliramo svoje zahteve, koje hočemo sporočiti ekselenci g naučnemu ministru po posebni deputaciji.

Na to predita govornik naslednje resolucije, ki se vse z navdušenjem sprejmo:

Resolucije:

1. Slovensko dijaštvo dunajsko, zbrano na shodu v »Ressource« dne 14. maja 1903. l. pozivlja visoko c. kr. vlado, da nemudoma ukrene vse potrebno za ustanovitev slovenske univerze v Ljubljani. Pri tem se opozarja na spomenico, v kateri je že l. 1901. utemeljilo nujno potrebo po slovenski univerzi v Ljubljani: ustanovitev iste je neobhodno potrebna za kulturni in materijalni procvit jugoslovanskih narodov, znanost pridobi z njo novo središče, država pa zares sposobne uradnike.

2. Slovensko dijaštvo dunajsko močno občuti nedostatke, ki so nastali na univerzav avstrijskih, najbolj pa na univerzi dunajski sedaj, ko prehaja pouk iz dogmatično-praktičnega v teoretiško-akademski, ki se naj goji v institutih. Izmed nedostatkov, ovirajočih možnost modernega, teoretiško-akademškega pouka, je največji prenapolnenje naše univerze, ki je v mnogih institutih naravnost neznosna. Razbremenitev v korist novih provincijalnih univerz: — slovenske v Ljubljani ter češke v Brnu, ki bodo z manjšim številom slušateljev lažje ustrezale svojem namenu, — se nam vidi nujno potrebna, da se bodo številnejši mogli navajati k samostojnemu znanstvenemu raziskovanju, in da nastane mej zavodi blagonsno tekmovanje v znanosti, — kar bo storila vis. vlada tem lažje, ker ne vstreže s tem le dijaštvu, ki bo i potem obiskovalo dunajsko univerzo, in sebi olajša spopolnitev tega zavoda, marveč zopet enkrat vstreže živemu klicu po enakopravnosti slovenskih narodov.

3. Slovensko dijaštvo odločno protestuje proti temu, da bi se preložila italijanska predavanja v Inomostu na slovenski teritorij, v Trst ali Gorico, ker meni, da bi Nemcem na ljubo sklenjena preložitve na slovenska tla bila nasilno žrtvovanje slovenskega naroda, in pa, da se stavi s tem ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani v nevarnost.

4. Te sklepe sporoči dijaštvo po posebni deputaciji eks. gospodu naučnemu ministru.

5. Jugoslovansko dijaštvo dunajsko pozivlja s tem vodilne faktorje med narodom in pred vsem gg. poslance jugoslovanske, da zastavijo vse svoje sile v realizacijo naših zahtev, ostale gg. slovenske poslance pa prosi, da njihovo akcijo izdatno podpirajo.

Na to se oglasi k besedi zastopnik mladočškega kluba, posl. Karbus, ki najprej prosi, da naj se češkemu klubu oprostí, da je poslal le tri zastopnike, to pa zato, ker so služabno dobili tako pozno vabila. Spominjaje na veliki shod v Kralji Vinohradih l. 1901, zagotavlja Slovence simpatij in pomoči Čehov. Če bi bili ugovori Nemcev in države proti slovenski univerzi o pemanjkanju sil in materijala istiniti, kaj bi pomenilo to? Da ravna država mlačehno z nami. A to niso pravi vzroki: Isti ugovori so se čuli proti ustanovitvi prvega češkega vseučilišča v Pragi. Vsi so se pa izkazali piškavi. Če pa bi Slovani zahtevali nemške univerze, pa naj bo tudi v Ljubljani, čez noč jih imamo! Vse to nas uči, da ne verujemo nikomur, kot lastnim silam. Z željo končam, da bi kmalu stala za nas prekoristna, za nas premila univerza v Ljubljani. (Burno pritrdjevanje.)

Imenom srbske omladine izraža svoje simpatije Slovence g. Jovanović, imenom Hrvatov g. Kiseljak. Obadva predlagata, da se shod izjavi tudi za reciprociteto izpitov na jugoslovanskih univerzah.

Na to so govorili zastopniki polskega akad. društva »Ognisko«, g. Julij Kłos in ruskega društva »Bukovine«, g. Novak. Za češko dijaštvo je govoril g. Jaroslav Repa, ki med drugim obeta, da bo češko dijaštvo, ki pojde med narod razširjat idejo češke univerze v Brnu, ob jednem vedno manifestovalo za slovensko univerzo. — Vse govore je zbrano dijaštvo spremljalo z izrazi veselja in navdušenja.

Burno pozdravljen nastopi na to posl. dr. Ferjančič:

Veselslavna skupščina! Ne pričakujte od mene novih stvari za današnje prevažno razpravo, kakor bi bilo soditi po Vašem viharinem pozdravu. Stvar je tako vsestransko poznana in razložena, da bi se reklo vodo nositi v Savo, če bi se znova hotelo dokazovati potrebo slovenske univerze. A nekaj naj naglašam: da Vam mora biti narod, digar zvesti sinovi ste, hvaležen, da ste tudi to priliko porabili, da manifestirate za slovensko univerzo. Hvaležni smo Vam tudi mi, ker cenimo in uvažujemo to, če bodo imele naše besede, katere se bodo govorile zopet na pristojnem mestu, odmev. Ni ga višjega cilja v naši politiki, nego da se ustanovi slovenska univerza. Danes preisega ta zateva zahtevo po zedinjeni Sloveniji. Ona bi bila namreč steber zedinjene Slovenije in naravní predpogoj tega najvišjega ideala slovenskega. Hvaležni Vam moramo biti za skrb, da ta ogenj ne ugasne, ampak da vedno klije in se razširja do zadnje koše slovenskega naroda. Zahvaljujem Vas, da ste nas vabili in cenili visoko zaslug, da ste porabili ugodno priliko, Vas pozivljám, da to misel tudi za dobo počitnic živahno med narodom razširjate.

Ko se je hrupno pritrdjevanje poleglo, dobi besedo g. Slavič, ki poroča zanimivo vest, da mu je iz zanesljivega vira znano, da je naučni

minister zatrdil italijanskim poslancem, da Italijanom ne more dati prej univerze kot Slovence. Zdaj pa je obljubil Italijanom pravno fakulteto. Zato lahko mi zahtevamo takojšnjo ustanovitev slovenske pravne fakulte. K tej zahtevi pa pridružujemo zahtevo, da se takó prizna bogoslovnomu učilišču v Ljubljani pravica teološke fakulte. V Avstriji imata to pravico in čast dozda le olomuška in solnograška bogoslovna šola. Lahko pa bi se precej priznala i ljubljanski. (Pritrdjevanje.)

Nato se preditajo došle brzojavke, izmed katerih omenjamo brzojavko »Triglava« iz Gradača, župana Heibarya iz Prage in »Krščanska socialne zveze« iz Ljubljane. Zahvalivši se udeležencem jim zakliče predsednik »Na zdare« in zaključi zborovanje.

Katoliški uzori.

(Dalje.)

Pokazali smo v predidocih člankih, kako sta bili filozofija in naravoslovje samo pomožni znanosti — to je deklí — bogoslovja. To isto velja tudi o zgodovini. Naravoslovje je skušalo dokazati, kako se je verska ideja uresničila v prirodi, zgodovinske pa, kako se je verska ideja razvijala v raznih časih in pri raznih narodih.

Vsled tega načelnega cerkvenega stališča je srednjeveško zgodovinsko pisanje najprej izločilo vse to, kar ni bilo v direktni ali indirektni zvezi s tem namenom. To je vzrok, da obsegajo zgodovinski viri srednjega veka tako bore malo gradiva za spoznanje takratnih posvetnih kulturnih razmer, takratnega državnega, javnega in zasebnega življenja. Te razmere se omenjajo k večjemu mimogrede, če so slučajno v kaki zvezi z glavnim namenom dotičnega zgodovinskega pisa. V obče pa se je bavilo zgodovinske pisarje samo s popisovanjem življenja raznih svetnikov, s poročanjem o bojih in o spreobrnjenju raznih poganskih narodov, z razmerjem med državo in med cerkvijo, z boji med papeži in cesarji, s križarskimi vojnami itd. Vedno je bila cerkev središče vseh zgodovinskih razprav, vse druge stvari pa so prišle samo toliko v poštev, v kolikor so bile cerkvi na korist, oziroma na škodo. Zmaga cerkve v vseh ozirih — to je bila ideja, ki je vodila vse tačasno zgodovinsko pisanje.

Kot cilj vsega človeškega razvoja je ta znanost smatrala uveljavljenje tistega svojega uzora v božji državi na zemlji, po katerem uzoru bila absolutna vladarica vseh narodov in vseh dežel, vsi narodi pa zlití v eno jezikovno enako pleme. V nastajanju in propadanju novih držav je cerkev videla le znake, da se bliža svojemu cilju — cerkvenemu imperiju.

Kakor vsaka doba, tako je tudi sretni vek umeval preteklost samo s stališča tistih idej, ki so bile v srednjem veku merodajne in od tod prihaja, da sta transcendentalna in hirarhična misel tudi mejna kama in kažipota srednjeveškega zgodovinskega pisa. In kakor so se v tem okviru in po tem merilu presojali vsi zgodovinski dogodki, tako je bilo to merilo veljavno tudi za presojanje posameznih oseb.

Poučne so v tem oziru bijografije iz srednjega veka. Vsakega človeka se je sodilo samo po tem, v kakem razmerju je bil s cerkvijo in če je živel po asketičnih predpisih cerkve. Ti životopisi so se pisali le kot nekaka ilustracija cerkvenih predpisov za življenje in imeli so namen, razvnetati ljudi, da se ravnajo po teh izgledih.

Značilno je za to cerkveno »znanost«, da je cenila človeka samo po tem, kako je bilo njegovo razmerje do cerkve. Ta znanost je poveljevala in časih proglašala za svetnike in uzore vse, ki so bili pristaji cerkve, tudi če so le iz grdih, sebičnih nagibov cerkvi služili. Nasprotno pa so bili razglašeni kot osebno ničvredni ljudje vsi, ki so cerkvi nasprotovali, naj so imeli za to nasprotovanje najtehtnejše razloge, naj so bili sicer še tako idealni in nesebični. V tem oziru se postopa še dandanes prav tako pudlo, kakor nekđaj. Že škof Gregor v Toursu je hudočeljskega Klodovica proglasil za orodje božje in za plemenitega moža ter odobral vse njegove grdobije, samo, ker je bil pristopil h kristijanstvu, nasprotno pa je poštenega in za blagor ljudstva vnetega kralja Hitleriha primerjal Neronu in Herodu samo, ker ni hotel pustiti, da bi rimska duhovščina molzla narod. Tudi mogočnega Karola Martela so duhovniki proglašali za nasilnika in krivčnika, ker je od cerkvenih posestev zahteval davkov, da bi olajšal kmetom naložena bremena.

Takih izgledov iz zgodovine bi se dalo navesti na stotine. (Daje prih.)

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 18. maja.

— **Dr. Robert Bežek** †. Po

daljšem bolehanju umrl je v noči od sobote na nedeljo c. kr. notar v Ljubljani, gosp. dr. Robert Bežek. Pokojnik se je rodil 14. junija 1858. leta v Postojni in je torej preminol v najlepši moški dobi. Po izvršenih gimnazijskih naukih je pokojnik vstopil v službo pri računskem oddelku dež. odbora. Ker je bil muzikalno in estetično jako izobražen ter imel posebno veselje za umetnost, zlasti za gledališče, je kmalu stal sredi umetniškega življenja v Ljubljani in si kot gledališki kritik »Slov. Naroda« in »Laibacher Zeitung« pridobil velik ugled. Slovensko gledališče je bilo tedaj še v povojih, slovenske predstave so bile redke in igrali so sami diletanje, torej ni bilo mogoče, za slovensko gledališče kaj posebnega storiti. Nemško gledališče pa je takrat cvetelo, imelo dobre igralce in raznovrsten repertoar ter tako dajalo dr. Bežku priliko, dokazati svojo kritično nadarjenost. Ko bi bile naše kulturne, literarne in umetniške razmere boljše, bi se dr. Bežek najbrž ne bil posvetil notarstvu, nego ostal kritik in estetik. Ali razmere so bile tedaj še dosti neugodnejše kakor danes in to je pokojnika napotilo, da je opustil literarno delovanje, da je izvršil pravniške študije in si izbral notarsko karijero. Kot notar je služboval najprej v Žužemberku, potem v Zatičini oziroma Višnji gori, lansko leto pa je prišel v Ljubljano, s čimur se mu je izpolnila najsrčnejša želja. Prišel je v Ljubljano z najlepšimi načrti glede umetniške svoje delavnosti. Pri srou sta mu bila gledališče in »Glasbena Matica« in gotovo bi bil za ta dva važna kulturna zavoda mnogo storil, da ni prinesel seboj tudi — kali bolezni. Prevzel je lansko leto gledališko in koncertno kritiko za naš list in vse, kar je spisal, je kazalo njegovo veliko nadarjenost in ljubezen za umetniško kritiko. (A že tedaj je časih prišel v redakcijo tožil, da mu misli ne teko v pero tako kakor bi rad, da mu dela pisanje kritik težave. Bolezen — diabetes — je bila pač razjedla njegov organizem. Zadržanje tedne je močno hiral, posebno odkar je blizu Šmarja na neki komisiji padel z voza in se je voz najbrž zvrnil, a vzlic temu se je pripravljala, da gre kot delegat kranjskih notarjev na Dunaj. Pri ti omenjeni neugodi si je pa najbrž nekoliko mogočnega pretresel, zakaj od takrat je rapidno propadal in časih niti starih znancev ni spoznal. Pokojnik je bil skromna, blaga natura, ki ni imel nobenega sovražnika, ker ni nikomur nič žalega storil. Zapustil je vdovo in troje otročičev. Bodi mu zemljica lahka in ljub spomin!

— **V Gorici** je umrl svoječasn suplent na ondotni realni in svoječasn ljudski učitelj g. Fran Zakrajšek. Pokojnik je izdal zbirko svojih pesmij in je tudi v prozi obelodanil nekaj spisov. Dolgo let je živel v najobupnejših razmerah.

— **Ljubljansko prostovoljno gasilno društvo** je imelo včeraj predpoludne v veliki dvorani »Mestnega doma« svoj redni letošnji občni zbor, katerega so se izvršujoči člani skoraj polnoštevilno udeležili. Načelnik Ludovik Stricel pozdravil je v svojem govoru najprej navzočega župana Hribarja kot zastopnika mestne občine ter njemu in občinskemu svetu izrekel zahvalo za naklonjenost in izdatno podporo; predstavil je potem g. Gutnika kot oblastvenega zastopnika ter se zahvalil tukajšnjim listom za blagohotno pospeševanje društvenih namenov. Župan Hribar pozdravil je občni zbor v svojem in občinskega sveta imenu. Društvo izpolnjuje vestno svojo dolžnost, kar je zlasti pripisati redu in složnemu delovanju, ki je sedaj zavladalo v gasilnem društvu. Društvo je prevzelo letos tudi oskrbovanje rešilne postaje in župan priznava drage volje, da je ta postaja sedaj res v dobrih rokah. Pri velikem požaru, ki je bil pred kratkim nastal v Pollakovi tovarni, pokazalo je gasilno društvo, da je dobro izvežbano in popolnoma kos svoji nalogi. Župan izrazi konečno željo, da duh složnega

delovanja tudi v bodoče ostane v društvu, ker le-ta daje zagotovilo uspešnega delovanja. Zapisnikarjev namestnik g. Mikuz prečital je dopis mestnega magistrata, s katerim se društvo sporoča zahvala in priznanje občinskega sveta za uzorno delovanje povodom požara v Pollakovi tovarni. Tovarnar Pollak poklonil je tem potom v društvene namene 200 kron, »Glasbena Matica«, pri katere zadnjih koncertih je gasilno društvo vzdrževalo red, pa 100 kron. G. Mikuz je poročal potem o društvenem delovanju v preteklem letu. Mej drugim so se za društvo ugodno uredile razmere glede požarne straže v gledališču, nabavile so se nove čelade, katere so res lične, priprave in dokaj močne. S 1. januarjem letos prevzelo je gasilno društvo vodstvo mestne rešilne postaje ter o tem na ugledu kakor tudi materijalno mnogo pridobilo. V društvene namene prirejena božičnica je imela lep gmoten uspeh; čisti dobiček je znašal 1140 kron. Občni zbor vzel je poročilo odobrjuj v znanje, isto tako tudi poročila blagajnikov gg. Frana Barleta in Antona Leutgeba. Kakor posnamemo iz računskega zaključka imela je društvena blagajna 8576 kron 18 v dohodkov in 8164 kron 82 v troškov, torej 411 kron 36 v prebitku. Kakor prejšnja leta prispevala je mestna občina tudi lani 2000 kron, Kranjska hranilnica pa 1000 kron; iz deželnega gasilskega zaklada dobilo je društvo 600 kron. Bolniška blagajna in 27.310 K 62 v, podporni sklad pa 3467 K 32 v premoženja. Društvenim načelnikom je bil za dobo dveh let zopet izvoljen g. Ludovik Stricel s 36 glasovi, dočim je na g. Josipa Turka odpadlo 18 glasov; 1 glasovnica je bila neveljavna. Za načelnika čet so bili zopet izvoljeni gg. Anton Dinter, Jakob Porenta in Fran Lipovž, za zaupnike gg. Fran Barle, Fran Furlan in Leop. Zorž. Pri volitvi zapisnikarja dobila sta gg. Ivan Mikuz in Josip Turk vsak po 26 glasov, žreb pa je odločil za gosp. Turka. Blagajnika voli odbor iz svoje srede, pobočnika pa imenuje načelnik sam. Po končani volitvi storil je zopet izvoljeni načelnik obljubo v roke gospoda župana Hribarja, izvršujoči člani pa v roke gospoda načelnika. Po navetu g. Andlovca bil je končno g. načelnik Stricel soglasno izvoljen gasilnim ravnateljem — najvišja čast, ki jo zamore podeliti društvu njegovemu načelniku. Isto tako priredila se je prisrčna ovacija izvršujočemu članu g. Avgustu Pavšku, ki je že 30 let član gasilnega društva. Po obnem zboru je bil sestanek gasilcev v restavraciji pri »Zvezdi«.

— **Velika vrtna veselica pevskega društva Ljubljana** na Kozlerjevem vrtu se je včeraj navzlic nagajivem vremenu povsem dobro izvršila. Dvakrat je deževalo, a to ni nikogar strašilo, da bi bil zapustil vrst, temveč so še vedno novi gostje dohajali. Peli so se vsi zbori zelo dobro, posebno ste ugajali pesmi »Crnogorac Crnogorki« in »Oj, slovenska zemljica« od Ferjančiča. Mesto v Gorici nastopivšega člana Polaskega pel je samospjev pesmi »Pri slovesu« drug baritonist povsem zadovoljivo. Srečolov je marsikatega razveselil z lepimi dobitki. Veliki balon, kateri je brez nezdgo vzletel vzbujal je občno pozornost občinstva. Bengaličen ogenj zaključil je prvi del izborne zabave. Potem se je pa v salonu neumorno plesalo do pozne noči. Vdeležilo se je veselice okoli 500 oseb.

— **Shod socialnih demokratov.** V soboto je bil v kazinskem salonu jako številno obiskani shod. Razpravljalo se je o novem carinskem tarifu s stališča konsumentov in ostro obsojalo ta tarif, ker se ž njim podraža živila. Razpravljalo se je nadalje o željah južnoželezniških delavcev in kar najostreje o dogodkih na Hrvatskem.

— **Društvo avtonomnih uradnikov in uslužbencev na deželi.** I. občni zbor tega društva se vrši na binkoštni ponedeljek, dne 1. junija 1903, dopoludne ob 9. uri v Žaleu, gostilniška dvorana g. Hodnika. Po zborovanju ob 1 uri banket, kovert 2 K. Kdor se želi udeležiti banketa in kor želi priti že prejšnji dan in imeti prenočišča, naj se oglasi vsaj do 25. majnika z dopisnico Ivanu Kaču v Žaleu. Dolgo si je dala visoka c. kr. vlada popravljati pravila »Društva avtonomnih uradnikov«, a naposled je sprevidel da bi bilo to društvo morda vendarle koristno, in ni ga prepovedala. »Društvo avtonomnih uradnikov in uslužbencev na deželi«, sme torej v smislu postavbe, pričeti svoje delovanje, kar se tudi takoj zgodi. Da je bilo to društvo v resnici potrebno kaže dejstvo, da se je že do sedaj k pristopu oglasilo nad 100 udov, ko še društva prazprav bilo ni. Kdor ve, kako velikega pomena za našo socialno narodno življenje, so ravno občinski in drugi avtonomi uradniki, kako velik vpliv da imajo na razvoj narodno gospodarskega življenja pri društvu, ta pozdravi pač z veseljem to društvo, kateri ima zediniti in organizovati vse uslužbence teh avtonomnih

uradov. Društvo ima namen združiti vse uslužbence avtonomnih uradov, t. j. njih predstojnike, uradnike in druge uslužbence, da si leti zboljšajo svoje gmotno stanje, si zagotovijo boljše bodočnost, in delajo solidarno v prid naroda in države. Da bode pa društvo ta svoj namen v resnici doseglo, je neobhodno potrebno, da se združijo vsi avtonomni uradov uslužbenci, da se zedinijo v resno delo za svoj obstanek in blagor ljudstva. Dne 1. junija 1903, bode veležen dan za našo socialno življenje. Ta dan ima društvo avtonomnih uradnikov in uslužbencev svoj prvi občni zbor in si osnuje načrt svojega delovanja. Na ta veležen shod vabimo ne vse predstojnike in uradnike avtonomnih uradov, ampak na ta shod vabimo vse naše državne in deželne poslance, in vse one, katerim je zboljšanje naših socialnih razmer v resnici istinitost, kateri imajo v resnici srce za zboljšanje našega sedanjega stanja in boljše naše bodočnosti. Na delo torej možje! Dajmo se zjediniti v skupno, složno delo v stanovsko korist in v blagor ljudstva! Ivan Kač.

— **Prostovoljno gasilno društvo v Stražišču** pri Kranju priredi dne 24. t. m. blagoslovljenje društvenega doma ter gasilnega orodja.

— **Na Blokah** se je vršila dne 16. maja t. l. volitev starešinstva. Županom je bil izvoljen gospod Ivan Modic, posestnik in trgovec v Novi vasi števil. 16. Za svetovalce pa gg. Janez Pakiž iz Nove vasi števil. 20, Janez Krže iz Velikega vrha, Štefan Kovačič pri Sv. Trejci, Karol Otoničar iz Popola in Franc Drobnič iz Nove vasi.

— **Nova javna govorilnica.** Dne 12. maja t. l. otvorila se je na c. kr. poštnem in brzojavnem uradu v Mlajah javna telefonska govorilnica števil. 1750 v zvezi z državno telefonsko centralo v Trstu.

— **Odbor »Društva svobodomiselnih slovenskih akademikov «Sava» na Dunaju»**, voljen na ustanovnem obnem zboru dne 15. maja t. l. sestavil se je takole: Predsednik: med. Gabr. Hočevnar, podpredsednik: phil. Balt. Baebler, tajnik: phil. Fran Kobal, blagajnik: iur. R. Celestina, knjižničar: phil. Milan Šerko, arhivar: iur. Fran Tavzes, gospodar: phil. Leop. André, namestnik: phil. Gvidon Sajovic in iur. Fran Šeničar, pregledniki: med. Bela Česar, phil. Rudolf Grošelj in phil. Matija Pirč.

— **Klub slovenskih agromomov na Dunaju.** Za drugi tečaj tekočega leta je bil izvoljen sledeči odbor: Cand. agr. Rado Lah, predsednik; kult. tehn. Franjo Pač, podpredsednik; stud. agr. Josip Holc, tajnik; stud. forest. Franjo Pahernik, blagajnik; cand. forest. Janko Urbas, preglednik.

— **Demonstracije proti banu v Ljubljani.** V noči od sobote na nedeljo so bile po mestu raztrošeni in tudi po drogih in ograjah prilepljeni listki z napisom: »Proč z Mađžari! Dol z banom! Živela Hrvatska!«

— **Otroka zvezal.** V noči od sobote na nedeljo ob 2. uri ponoči je prišla neka ženska na policijsko stražnico v Trnovem naznaniti, da je delavec Vincenc Jeraj, stanujoč v Cerkljenih ulicah št. 21 svojega 13letnega sina zvezal z vrvo in ga pustil na sredi sobe, kjer fant joka in kliče na pomoč. Stražnik se je podal v Jerajovo stanovanje in res našel dečka, sedečega na sredi sobe, oblečenega le v srajco in v spodnje hlače ter zvezanega. Imel je roki skupaj zvezani in potem se privezani za nogi pod kolena. Roki sta bili že s krvjo podpluti. Stražnik je dečka opustil in ga položil v posteljo. Mati je povedala, da je oče dečka zato zvezal, ker je prišel šele ob 10. uri ponoči domov s kegljišča, kjer je postavljaj keglje, a ona se ga ni upala odvezati, ker je bil oče pijan in se ga je bala.

— **Povozil je včeraj ob pol 10. uri zvečer v Gradišcu Josip Božič, hlapec pri Oblaku na Tržaški cesti št. 22 posestnikovo ženo Frančiško Rujak iz Tržiča.** Pridirjal je z vozom po Šelenburgovih ulicah in čez Kongresni trg v Gradišče, kjer je na vogalu Erjavčeve ceste zadel v ome njeno gospo in jo podrl na tla. Rujak se je na obeh nogah poškodovale.

— **Pes napadel stražnika.** Restavrater Fric Novak v Švicariji ima pse, ki prav radi, posebno ponoči ustavljajo ljudi na peti pri Švicariji. Ko je v soboto ponoči prišel policijski stražnik v Švicarijo napovedat policijsko uro, napadel ga je eden pes in skočil v njega, da se ga je komaj obranil.

— **Deklica se je izgubila.** Ivana Rode, 6 let stara deklica mesarja in posestnika Ivana Rodeta v Vodmatu, občina Moste, se je včeraj ob 6. uri zvečer izgubila in ni dosejal o njej nobenega sledu.

— **Z doma pobegnil je 15. t. m. 13letni deček Franc Petrovič,**

sin ključarskega pomočnika Franceta Petroviča, stanujočega v Križevniških ulicah št. 9. Šel je najbrže proti Zagrebu.

— **Dva stroja trčila.** V soboto dopoludne sta na južnem kolo dvoru dva stroja trčila in sta bila obadva nekoliko poškodovana. Delo vodja Schwartz in njegov sin, ki sta bila na enem stroju, sta priletela v okno na stroju in se na glavi obrezala.

— **Dve kobili ukradeni.** Včeraj sta bili v Koetanjevici ukradeni dve kobili, vredni 800 K, stari po 2 in po 5 let. Tatvine sumljiv je neki Hrvat, star okoli 40 let.

— **Na vlaku okradena.** Včeraj jutraj je bila v gorenskem vlaku Julijani Ekel iz Inomosta ukradena denarnica z vsebino 42 K.

— **V Ameriko** se je odpeljalo danes ponoči z južnega kolodvora 164 oseb.

— **Prodaja »Slov. Naroda«.** Z današnjim dnem prevzela je prodajo posameznih števil »Slovenskega Naroda« tudi gospa Marija Sever, trafikantinja v Gosposkih ulicah nasproti banki »Slaviji«.

— **Najnovejše novice.** Pri prvem predavanju italijanskega profesorja Lorenzonija v Inomostu je prišlo do pretepa med nemškimi in italijanskimi dijaki. Več dijakov je ranjenih. Razgnati jih je morala policija. — Poneverjalec. Poštni asistent Lafrice v Coneglianu v Italiji je poneveril mnogo poštnega denarja ter zbežal z ženo ondotnega notarja v Avstrijo. — Na Dunaju je poneveril odvetnik dr. Teodor Zinner 56.000 K ter zbežal. — Grof Tolstoj je podaril za kišenevske žide 15.000 rubljev. — Perzijski roparji so napadli blizu Lenkorana mejno stražo ter ubili ritmojstra in dva podčastnika. Potem so celo naselbino izropali. V mesecu aprilu so na ta način umorili že 8 vojakov. — Proslava 200letnica v Peterburgu se bo obhajala letos zelo slovesno. Vsa večja francoska mesta odpošljejo na slavnost svoje župane, ki jih bo sprejel sam car. — Prihodnji papežev konzistorij bo dne 14. junija t. l. imenovanih bo pet novih italijanskih kardinalov. Izmed tujemcev postaneta kardinal nadškof Fischer v Kolnu in Katschthaler v Solnogradu.

Nemiri na Hrvatskem.

Na Hrvatskem se že noben človek ne upa kaj telegrafirati, ne kaj pisati, poročati o izgredu, ki so se tam zgodili, kajti vsak je v nevarnosti, da ga zapro. Sicer imajo tudi na Hrvatskem zakon v varstvo pisemske tajnosti, ali kakor se oblastniki ne brigajo za noben drug zakon, tako se tudi za ta zakon ne brigajo. Na Hrvatskem se vse zakonito zajamčene pravice drzno teptajo in sicer jih teptajo oblastva. Na Dunaju se nekaj štlujijo, da bi v Macedoniji napravili red. Dokler Dunaj ne poskrbi, da nastanejo na Hrvatskem zakonite razmere, nima nobene legitimacije druge države učiti reda in zakonitosti.

Zdaj, ko so zadržili izgrede, so začeli od kraja zapirati vse, kar jim je na poti.

V Zagrebu je policija v petek zvečer v uredništvu socialističnega lista »Slobodna Rieč«, izvršila hišno preiskavo. Ta je bila brezuspešna. Komisija je na to odšla. Čez nekaj časa pa je prišla mala armada policajev in aretovala vseh 25 v redakciji navzočih oseb, moške in ženske. Aretovanje se je zgodilo, ne da bi bil za to najmanjši vzrok.

Tudi klerika, Skrinjar v Zagrebu in Šušnjar, v Djakovu sta bila aretirana, ker so pri njima našli nekaj onih oklicev, ki so bili zadnjič razdeljeni po vsi Hrvatski.

Koliko je še drugih oseb aretranih, se niti ne ve.

Telefonska in brzojavna poročila.

Trst 18. maja. Včerajšnji protestni shod je bil impozanten. Dvorana je bila vsa natlačena, dvorišče polno, a še toliko ljudi je stalo na ulici. Predsednik Mandić je povdarjal, da je to najlepši shod, kolikor jih je doživel v Trstu. Socijalisti so sodelovali soglasno. Govorili so predsednik Mandić, v imenu Slovencev dr. Ribač, v imenu Hrvatov dr. Tresić, v imenu socijalistov Ko-

pač. Soglasno in ob neopisnem ogorčenju je bila vsprejeta jako ostra resolucija proti odpošiljanju vojakov na Hrvatsko in hrvatskih detektivov v Cislajtanj. Po shodu je bila vsa ulica Coroneo polna našega občinstva.

Dunaj 18. maja. Cesar se vrne že v četrtek iz Budimpešte na Dunaj.

Dunaj 18. maja. Sekcijski šef baron Weigelsperg je povodom svojega vpkojenja dobil veliki križec Franc Jožefovega reda.

Budimpešta 18. maja. Včeraj je bil predsednik poslanske zbornice grof Apponyi v posebni avdijenci pri cesarju ter mu je poročal o parlamentarnem in političnem položaju. Avdijenca je trajala pet četrt ure. Uradno se razglša, da grof Apponyi ni bil poklican k cesarju, nego da je sam prošil za to avdijenco, potem ko mu je Szell jamčil, da se ti prošnji ugodí. Vest, da je bil tudi predsednik magnatske zbornice, prof. Albin Csaky, sprejet v avdijenci, je neresnična. Politični položaj se vsled Apponyijeve avdijence ni čisto nič spremenil in je slej ko prej skrajno kritičen.

Beligrad 18. maja. Ker se knez Ferdinand boji za svojo osebno varnost, je dal vse straže znatno pomnožiti. Sedaj konferira dan na dan z bivšim vojnim ministrom Paprikovom.

Beligrad 18. maja. O bolgarski ministrski krizi se poroča, da jo je provzročila proti knezu napadena izjava ministrskega predsednika. Ta, ki je rodom sam Macedонец, je dejal: Kaj pomagajo vladne odredbe glede macedonskih ustave, če se krona zanje ne zmeni. Naslednjega dne je knez zakričal nad ministrskim predsednikom: Kako se drznete priti v mojo hišo, ko sem Vam sporočil, da Vas več ne smatram ministrom. Nato je ministristvo demisioniralo.

Sofija 18. maja. Knez Ferdinand je naročil generalu v rezervi Petrovu, da sestavi novo ministristvo.

Poslano*

nekemu bogatemu in učenemu gosp. sodavičarju na Kranjskem.

Pred kratkim sem vzrl sišonsko steklenko z graduiranim napisom učnega sodavičarja. Zlodja, vzklilnil sem, je-li sodavičarska obrt tako visoko avanzirala, da morajo sodavičarji celo nekaki »kemiki« biti, ali je pa morda dotični sodavičar znašel kako posebno sodavičarsko kemikalijo, vsled katere iznajdba si je dal vtisniti ta mogočni napis. Poprvaševal sem po rešitvi te zagonetke, osobito, ker zavrljam sleherni dan sodavico ter se zanimam za to panogo zdravniško priporočenih živil, katerih dosedanja »kemika« fabrikacija mi je itak znana. A rešitev te zagonetke je bila kaj priprosta, kramarska, kajti navadno reklamno sredstvo je.

Novi sodavice so iste povsod, edini razloček je v ceni in če se vpoštevata več ali manj priljubljena ali »splendidna« oseba »sifonerja«. — Zadnji tožijo, da je prišla sodavičarska obrt že skoraj na kant in nepristranski opazovalec mora jim tudi težavno stališče priznati, i pri njih se bije, kakor v vseh obrtlih, — boj za obstanek. Bogatil ne bo nihče nikdar več; zadovoljen je, da ima skomen zaslužek za svoje delo in skribi! Da pa ravno učeni sodavičar tako izborno za svoje stanovske tovariše in sam za se skribi, nisem se nadejal. Strmel sem, kako s svojim premoženjem gospodari, kajti kakor on prodaja, dela z veliko izgubo, saj ne pokrije niti lastnih stroškov! Lepo bi bilo res od njega, ako bi iz plemenitih, človekoljubnih nagibov hotel svoj denar žrtvovati, ali za njegovim početjem tiči ves drug manever! Odvzeti hoče svojim tovaršem, ki niso tako bogati kot on, še tisto malo zaslužka, s katerim so živili sebe in rodbino, odvzeti jim hoče na premeten način odjemalce, končati jih hoče gospodarsko. Da bi postopal nesebično, požrtvovalno za ljudski blagor, bi mu vsakdo hvalo vedel, a tako, prav židovsko postopanje gotovo ne pristoja učenemu sodavičarju, zavednemu obrtniku! Ako ima toliko premoženja, da ga lahko brez skrbi za svojo in svojih otrok prihodnost proč meče, prosto mu,

* Za vsebino tega spisa je uredništvo odgovorno le toliko, kolikor določa zakon.

